

Berkelpad etappe 4: Borculo - Eibergen

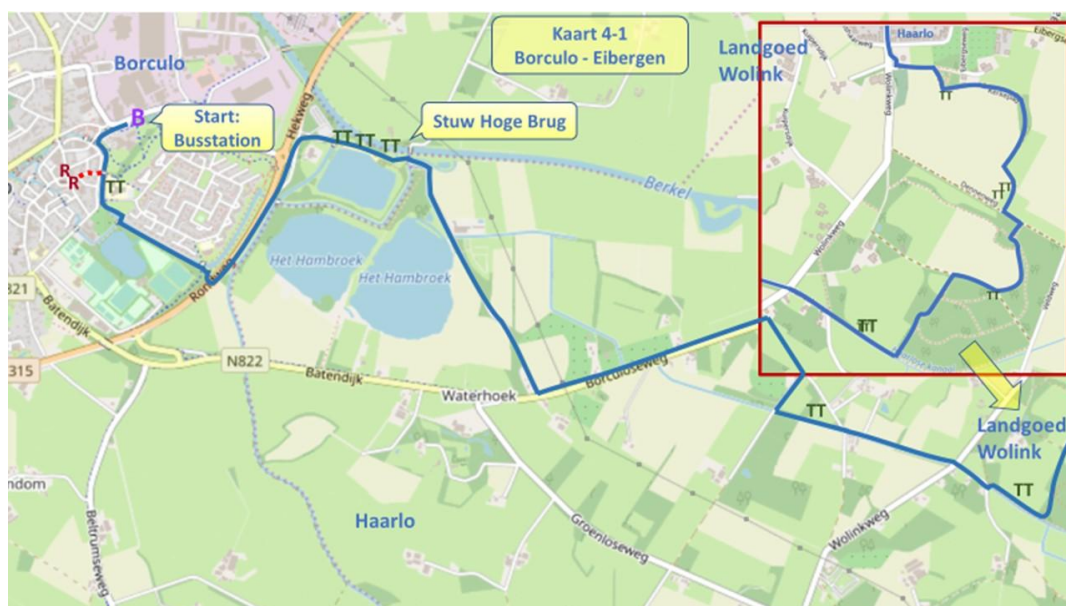
Auteur: Dolf Logemann

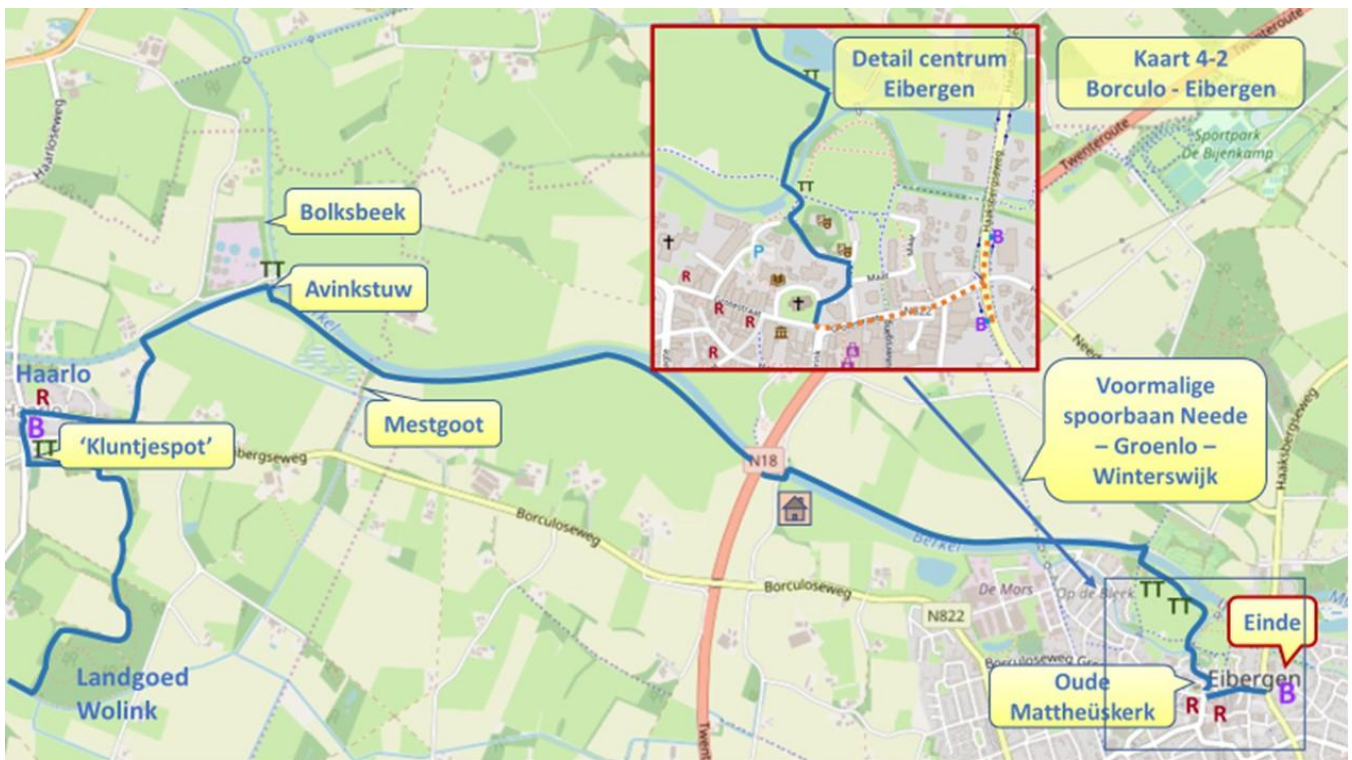
Lijnwandeling

Deze etappe valt uiteen in een deel van Borculo naar Haarlo en een tweede deel van Haarlo naar Eibergen. Beide hebben hun geheel eigen karakter. Het schouwpad tussen Borculo en Haarlo is nogal saai en daarom hebben wij de route door het achterland gelegd. Daardoor krijgt u een schitterend stukje Achterhoek te zien. Eerst passeert u het recreatiegebied Het Hambroek, vervolgens loopt u over een lange klinkerweg en ten slotte - helaas - een kilometer over een fietspad langs een drukker weg. Maar daarna wordt het mooi. De route loopt via het fraaie landgoed Wolink over gras- en zandpaden en een kerkpad naar het dorpje Haarlo met zijn markante 'Waterstaatskerk'.

Na Haarlo volgt u vooral de oever van de Berkel. Soms over het schouwpad, soms hoog over de kade en soms door nieuw aangelegde overstromingsvlaktes. U loopt via een parkachtige omgeving het stadje Eibergen in. Al met al is deze etappe een zeer gevarieerde wandeling.

NB. Bij zeer hoog water in de Berkel lopen essentiële delen van het tweede deel van deze etappe onder water.

Routebeschrijving

NB. In deze routebeschrijving vermelden we - tussen haakjes - consequent de straatnamen, ook als die niet in het veld vermeld staan. Dit omdat deze behulpzaam kunnen zijn bij de oriëntatie op de kaart of bij het vragen naar de juiste weg.

1. Vanaf het busstation, via de parkeerplaats van het gemeentehuis naar de Berkel toelopen, aldaar LA over wandelpad langs de oever.
2. Pad aflopen tot eind = 3e brug (zwarte ophaalbrug) NB. bij de 2e brug, een witte ophaalbrug, kan je desgewenst RA voor een bezoekje aan het centrum (horeca)
3. Zwarte ophaalbrug, oversteken en de route vervolgen aan de overzijde
4. Bij volgende zwarte ophaalbrug RD richting geluidswal. 50 m verderop, waar het pad naar links buigt, RA naar de achterliggende weg (Rondweg, N315) via een smal graspadje.
5. Rondweg oversteken en LA via parallelweg. Na 80 m RA via graspad naar de achterliggende brede beek. Dit is de Leerinkbeek. NB. Bij kans op hoog en nat gras kan je beter op de parallelweg blijven lopen.
6. Op schouwpad Leerinkbeek LA tot aan kruising met de Berkel, die hier in een betonnen goot over de Leerinkbeek gaat. Hier gaat u terug naar de parallelweg.

De mooiste route is hier RA via het aquaduct van de Berkel en daarna door het bos. Het aquaduct is echter afgesloten met twee hekjes bovenop het aquaduct, waarvan één met een trapje. Deze route is alleen voor waaghalzen en geheel voor eigen risico. Je volgt het rechter schouwpad en komt dan uit bij de stuw van punt 9. Andere wandelaars volgen onderstaande beschrijving.

7. Op de parallelweg in de zelfde richting doorlopen. Je negeert de toegang tot Hotel-Restaurant Berkel Palace. Doorlopen tot aan toegang tot het recreatiegebied Hambroekplas (blauwe richtingaanwijzer 'Berkel' met daarachter het symbool van een kano)
8. Toegangsweg inlopen en via parkeerplaats richting recreatiestrand, een klein bruggetje over
9. Voorbij het strand RD tot een met hout afgezette open fietsenstalling. Via deze fietsenstalling LA richting stuw (Stuw Hoge Brug)
10. Vóór de stuw RA via klinkerweg (Hogebrugweg)
11. Einde Hogebrugweg linksaf, via fietspad naast N822 (Borculoseweg)
12. Na ongeveer 1 km rechtsaf (Holtmaatsdijk)
13. Eerste klinkerweggetje rechts (Waterhoekdijk). Op de hoek het paaltje van keuzepunt I60
14. Na circa 200 m linksaf, een paadje langs het (smalle) Haarlose Kanaal, niet veel meer dan een flinke sloot. Op de hoek het paaltje van keuzepunt I65
15. Je komt weer uit op de Holtmaatsdijk, bij het paaltje van keuzepunt I64. Hier rechtdoor (het eerste deel behoort nog tot de Holtmaatsdijk, daarna Kanaalweg)
17. Bij kruising met de Wolinkweg RD
18. Na 100 m, in de bocht van de weg bij keuzepunt L75, RD, via ingang Landgoed Wolink. Volg hier de wit-rode markering van het Trekvogelpad. Je loopt door een smalle beukenlaan met aan weerszijden grasland. Meer informatie over het landgoed Wolink bij de achtergrondinformatie.
19. In de bosrand bij keuzepunt L16 LA, opnieuw een toegangsbordje van het Landgoed Wolink
20. Min of meer RD tot aan een open veld. Alle zijpaden naar rechts negeren (NB. bij het eerste zijpad slaat de wit-rood gemarkeerde route rechtsaf, maar je gaat hier RD)
21. Bij het open veld aangekomen RA (ter oriëntatie: links bevindt zich een slagboom)
22. Bij een Y-splitsing links aanhouden, Je blijft de rand van het veld volgen
23. Volgend bospad RA, daarna na 10 m links aanhouden en 50 m verderop RA. Je loopt hier het Landgoed Wolink uit
24. Einde landgoed LA, een breed zandpad (Dennendijk). Na 50 m, bij keuzepunt L81, RA via picknickplaats (Kerkepad)
25. Kerkepad geheel aflopen, aan het einde LA
26. Einde voetpad, bij 8-kantig kerkgebouw (meer hierover bij de achtergrondinformatie onder 'Haarlo en de Kluntjespot') , RA richting bebouwde kom. Daarna doorlopen tot kruispunt
27. Op het centrale kruispunt in het dorp RA (Eibergseweg)
28. Na circa 600 m LA (Bussinkdijk), net vóór het einde van de bebouwde kom
29. Bussinkdijk aflopen tot aan de Berkel, daarna voorbij de brug RA via schouwpad tot aan volgende stuw (Avinkstuw, meer hierover in de achtergrondinformatie)
30. Avinkstuw oversteken, klaphekje passeren en LA langs de andere oever. Je loopt hier langs een fraai vormgegeven nevengeul die als vistrap dient
31. Na circa 600 m RD, via klaphekje. Je loopt nu op de kade langs de Berkel. Doorlopen tot voorbij de snelweg N18, tot aan de erachter liggende oude Stokkersbrug (met picknickhut)
32. Stokkersbrug oversteken en aan overzijde opnieuw langs de oever

33. Bij volgende brug RD, lijnrecht fietspad oversteken (dit fietspad is het tracé van een oude spoorbaan. Meer hierover bij de achtergrondinformatie)
34. Vlak voor volgende brug LA klein bospaadje omhoog naar de oprit van de brug. De brug oversteken, direct daarna LA via het eerste bospaadje. Het bospaadje wordt al snel een breder pad, daarna een asfaltpaadje
35. Asfaltpaadje volgen tot ophaalbrug. Je loopt hier langs een oude Berkelmeander Rechts van de ophaalbrug de oude haven voor de Berkelzomp, met een reconstructie van een houten goederenkraan.
36. Ophaalbrug oversteken, daarna RA en direct LA via paadje met een rood-wit paaltje in het midden.
37. Voorbij het openluchttheater RA, daarna opnieuw RA richting de oude Mattheüskerk.
38. Bij de oude Mattheüskerk LA (Grotestraat). Deze geheel aflopen tot kruispunt met stoplicht. Hier eindigt deze etappe.

De bushalte naar Groenlo is aan je rechterhand, de bushalte naar Haaksbergen aan de overzijde links.

Praktische informatie

Start: Busstation Borculo bij het Gemeentehuis

Einde: Bushalte Garage Grooters in Eibergen

Openbaar vervoer

Borculo heeft busverbindingen met Ruurlo (lijn 23) en Deventer (lijn 56), beide met een station.

Eibergen heeft busverbindingen met Groenlo en Haaksbergen (lijn 72). Vandaar verder met aansluitende bussen naar station Groenlo-Lichtenvoorde (in het dorp Lievelede) of via Haaksbergen naar de stations Enschede, Hengelo of Goor.

Afkortingen in de tekst

In de tekst worden de volgende afkortingen gebruikt:

Rechtsaf = RA

Linksaf = LA

Rechtdoor = RD

Straatnamen: De beschrijving in de tekst vermeldt, cursief tussen haakjes geplaatst, consequent alle straatnamen. Dit is gedaan om de beschrijving te kunnen vergelijken met een topografische kaart of om gemakkelijker de weg te vragen. Echter, in het veld staan de straatnamen niet altijd aangegeven.

Horeca

> In het centrum van Borculo

> In Haarlo

> In het centrum van Eibergen

Van het Berkelpad is ook een wandelboekje beschikbaar. Bestellen is mogelijk via www.anoda.nl.

Achtergrondinformatie

Borculo

Borculo (echte Achterhoekers spreken van Borculó, met de klemtoon op de laatste lettergreep) maakte lange tijd deel uit van de Heerlijkheid Borculo, waarvan de burcht net ten zuidoosten van het centrum lag. De Heerlijkheid was een leengoed van het Bisdom Münster. Na de Heren (en ook Vrouwen) van het geslacht Borculo, volgden diverse andere adellijke heersers, waaronder ook de Oranjes. Prins Willem V kocht de heerlijkheid in 1777. Daardoor voert Koning Willem-Alexander nog steeds de titel Heer van Borculo.

In Borculo bevinden zich twee interessante musea: het Kristalmuseum en het Brandweermuseum. In het Brandweermuseum bevindt zich, naast een collectie brandspuiten en andere blusmiddelen, ook informatie en documentatie over de stormramp die Borculo op 10 augustus 1925 trof.

De stormramp van Borculo

Op 10 augustus 1925 werd Borculo getroffen door een zeer heftige wervelstorm. Er vielen vier doden en 80 gewonden. 750 huizen raakten beschadigd, waarvan 240 zo ernstig dat ze als verloren moesten worden beschouwd. De gevolgen van het noodweer waren aanleiding voor een grote stroom ramptoeristen. Mensen uit het hele land trokken naar de Achterhoek en veroorzaakten daarbij files, een nog onbekend fenomeen in die tijd. Er waren zelfs betaalde busreizen naar Borculo voor ramptoeristen. Geschat wordt dat er in twee weken tijd een half miljoen kijkers op de ramp afkwam.

Het landgoed Wolink

Het landgoed Wolink, in beheer bij de Het Geldersch Landschap, is een fraai voorbeeld van het kampenlandschap, zoals dat vroeger gangbaar was in de Achterhoek en Twente. Het landschap is hier in de afgelopen 150 jaar nauwelijks veranderd. Naast een prachtige Achterhoekse boerderij bestaat het landgoed uit bossen en bosjes, kleine essen, boomgaarden en moestuinen. Het grasland wordt helaas nog erg intensief beheerd.

De Kluntjespot

De neoclassicistische achtkantige Protestantse Kerk aan het einde van het Kerkepad is gebouwd in 1858. In de volksmond wordt deze kerk vanwege zijn vorm 'de Kluntjespot' genoemd, naar de pot waarin de suikerklontjes werden bewaard. Het is een typisch voorbeeld van een zogenoemde 'Waterstaatskerk'. In de tweede helft van de 19e eeuw was de Nederlands Hervormde Kerk de officiële staatskerk. In die tijd vond niemand het vreemd dat de ingenieurs van Rijkswaterstaat, de technische dienst van de Nederlandse Staat, naast postkantoren en andere overheidsgebouwen ook kerken bouwden. Vergelijkbare kerken treft men aan in onder meer Haaksbergen, Arnhem, Sint Annaparochie en Veenhuizen.

Haarlo

Haarlo is een oud kerkdorp dat deel uitmaakte van het kerspel Eibergen. De verschillende grote boerderijen, scholteboerderijen, stammen meestal uit de 14e eeuw en waren óf eigendom van de heer van Borculo óf van de Sticht Vreden in Duitsland. We kennen ze nu vaak als landgoederen of aanzienlijke boerderijen. Langs het Kerkepad passeert u zo'n scholteboerderij: Erve Veldink.

De Avinkstuw en de Bolksbeek

De Avinkstuw is een dubbele stuw en tevens verdeelwerk. Hier wordt het Berkelwater verdeeld over de Berkel en de Bolksbeek. De laatste stroomt naar het noorden. De Bolksbeek is een van de drie watergangen waar overtollig Berkelwater wordt afgevoerd naar het Twentekanaal. De Bolksbeek heeft al een lange geschiedenis: hij werd al in 1650 door de Deventenaren gegraven om 'hun' Schipbeek te verbinden met de Berkel en zo het Duitse achterland voor hun handel open te leggen. Hiermee doorbraken ze het monopolie dat Zutphen had op de handel met Vreden en de andere Berkelsteden.

Stoomtrammen in de Achterhoek

Het lijnrechte fietspad dat u zojuist bent overgestoken is het spoordijkje van het vroegere smalspoorbaan van Neede over Eibergen en Groenlo naar Winterswijk. Een station is tegenwoordig in deze omgeving in geen velden of wegen te vinden, maar vroeger was dat wel anders. Het nabijgelegen dorp Neede was tussen 1890 en de Tweede Wereldoorlog zelfs een waar spoorwegknooppunt. Vanuit Neede kon je met (smal)spoorreinen naar Enschede, Winterswijk, Goor en via Ruurlo naar Zutphen.

Eibergen, stad of dorp?

Eibergen werd voor het eerst vermeld in 1188 als 'Parochie Eckerke', dat te vertalen is als Parochie Eikenberg. Het behoorde lange tijd tot het Bisdom Münster. Dit kerspel bestuurde kerkelijk een groot gebied in de Noordoost-Achterhoek. Wereldlijk behoorde Eibergen tot de Heerlijkheid Borculo, een leengoed van hetzelfde bisdom Münster. Het is aannemelijk dat de Heren van Borculo Eibergen ergens in de 15de eeuw stadsrechten verleenden, maar echte bewijzen zijn daar niet van. Het grondpatroon van het oude Eibergen is echter dat van een (ommuurde) stad, meer dan van een dorp van losse boerderijen. Eibergen leefde vooral van de handel en de overslag van goederen op de Berkel. De haven voor de berkelzompen is een aantal jaren geleden gerestaureerd. Deze ligt in een zijarm van de Berkel, net naast het centrum.

4 **Neem een abonnement!**
Meer dan 1500 wandelkaarten
voor slechts
€ 13,50